

SVATOGRÁLSKÁ MYSTERIA - I. CO ZBYLO PO KELTECH? CO JE SVATÝ GRÁL?

Karel Funk

„Říkáš, že toužíš po Grálu. Bláhový člověče, rmouti mne, když to slyším. Neboť žádný člověk nemůže Grál nikdy získat, dokud není znám na nebesích a jeho jméno není u Grálu vysloveno. To ti o Grálu musím říci, neboť vím, že tak tomu je, a sám jsem to tak viděl...“ - Tak pravil poustevník Trevrezent k Parsifalovi ve svatográlském vyprávění Wolframa von Eschenbach.

Nebudeme v tomto seriálu mluvit stejnou řečí jako módní vlna pseudokeltského komerčního zboží: dezinformující dobrodružné knihy, kryptokeltský folklór nebo akční filmy, které svým dryáčnickým agresivním stylem ponechaly z pověstí jen jména hrdinů a zdeformované zápletky. Keltský grálský substrát, zasažený později romantismem, je v současnosti kontaminován nejen vulgaritou a reklamou (pojišťovna Grál, likér Merlin, herna Artuš, Svatý Grál kulturistiky apod.) ale i komerční pseudoesoterikou. Nynější keltomanie rozšířila i mylnou představu, že Grál je keltskou národní specialitou. Je to však stupeň obecně lidského vývoje, tedy nadnárodní. Není věcí hmotnou, ale věcí lidského očištného zrání a boží milosti jako dvou základních a vzájemně se podmiňujících předpokladů. Je duchovní realitou, spirituálním archetypem i živým symbolem. Nelze po něm pátrat ze zvědavosti, z chtivosti ukojit bezpracně módní touhu po mystičnu a tajemnu, ani pro zábavu. „Parsifal nehledá Grál z rozmaru, najít jej není jen jedním z mnoha jeho zájmů (dnes bychom řekli koníčkem), nýbrž určuje všechny kroky jeho života, touha po něm je pozadím všech jeho činů, je jediným smyslem jeho života. Myslí na Grál, když ráno procitá i když večer ulehá. A k cíli dochází tehdy, když navíc dokáže své srdce otevřít dokořán Bohu. Soucítící láska, která v něm procitá a roste, naznačuje, že už během hledání, aniž to sám tuší, se v něm tiše rozezněl hlas Grálu. Protože to, co se z Grálu daruje všem, kdo o něj pečují, je právě síla vyzařující z božské soucítící lásky, té, jež se kdysi zjevila na Golgotě.“ (Jan Dostal)

Keltské pověsti v neporušené podobě však dávají tušit, že v někdejší keltském prostředí se neslo hluboké porozumění pro svatográlská mysteria. Proto odtud mohl vzejít i hrdina, který ke Grálu pronikl. Není však účelné evokovat poměry dávných Keltů. Podobně jako dávní skuteční buddhisté, tak i duchovní Keltové se dávno inkarnují v esoterním křesťanství. Podle R. Steinera totiž duch umírajícího keltského národa byl Prozřetelností pověřen novým významným úkolem: inspirovat křesťanskou esoterii. V ní je tedy transformována esence keltské spirituality. Historicky to znamenalo, že Keltové ztráceli národní kulturu, vyšší inspirace, státoporné síly i jazyk. Jak to? Každý národ má svého vůdčího ducha - archanděla. Archandělská bytost keltská poté, co zde splnila dobře svůj úkol, vytvořila po zániku Keltů následně na západě Evropy spirituální středisko, které obětavě inspirovala, aby vyzařovalo grálské mysterium a později i rosenkruciánský proud. Byl tak dán další svěží impuls prohloubeného křesťanství, odpovídající nejvyšším možnostem duchovního vývoje člověka oné epochy.

Obraz Grálu jako posvátné nádoby sice nalézáme již v předkřesťanských dobách (například Hermův pohár jako svatá nádoba kněžské moudrosti), keltské pohádky a pověsti však představují daleko nejbližší předstupeň. Z mnoha těchto pověstí a pohádek má přímý vztah ke Grálu vyprávění o Artušovi a jeho družině. Známa historie Grálu začíná, když Josef z Arimatie přináší do Evropy kalich s Poslední večeří Páně. Ten je zároveň miskou, do které

byla zachycena Kristova krev. Tím, že Josef přenechal Kristovi svůj hrob, byl přímo spjat s jeho mrtvých tělem a se silami zmrtvýchvstání. Podle legendy přinesl kalich do keltské jihozápadní Anglie. Zde byl motiv Grálu přijat do vyprávění o králi Artušovi a do proudu keltské spirituality. Artuš je pojat jako symbol naděje odumírající keltské větve na zmrtvýchvstání. Jeho učitelem byl Merlin. Podle obsahu, podaného historikem a anthroposofem dr. Zdeňkem Váňou, byl Merlin „synem čisté panny, přelstěné ve spánku Luciferem, který tak chtěl vytvořit protiváhu panenského zrození Ježíšova z Ducha svatého. Díky vedení moudrého kněze byl však Merlin vyrván z moci Luciferovy, po němž zdědil znalost minulých věcí a magie. Vlivem matčiny nevinnosti získal však – jako křesťanskou milost – i dar proroctví.

Na popud Merlina založil Artuš své společenství kulatého stolu – napodobení stolu, který zřídil Josef z Arimatie pro Grál. Merlin mluvil o tajemných tabulích. Podobně jako u předchozích tabulí mělo i u Artušova stolu zůstat jedno místo prázdné: v prvním případě po Jidášovi, v druhém tzv. „nebezpečné sedadlo“ (kdo na ně usedl neprávem, měl být pohlcen zemí). U Artušova stolu bylo toto místo vyhrazeno pro rytíře povoláného ke Grálu, tj. pro Parsifala (v pozdější tradici pro Galahada). V tom se projevuje přímá souvislost s motivem Grálu.

Při vzniku těchto pověstí musíme vzít v úvahu pozoruhodnou historickou skutečnost. V 2. polovině 1. tisíciletí před Kristem patřili Keltové k nejmocnějším větvím indoevropského lidstva. Ze své původní pravlasti, která zaujímal severní Francii, jižní Německo a západní Čechy, se jakousi populační explozí rozšířili všemi směry: na západ na britské ostrovy, na jih na Pyrenejský poloostrov, do Itálie, kde ohrožovali i Řím, na východ až k Černému moři, na Balkán až do Řecka a Malé Asie; na mnoha místech zůstaly po nich názvy: Galicie v severním Španělsku, Belgie, Helvetia, Bohemia (naše země byly až do narození Krista téměř cele osídleny Kelty), Galatia v Malé Asii. Ve stoletích po Kristu však jako když proutkem šlehne: došlo k latinizaci v rámci římského impéria a k rychlému převrstvení a asimilaci jinými kmeny, hlavně germánskými. Z kdysi mohutného národa zůstaly jen nepatrné zbytky: Irové, Skoti, Walesané, Bratoňci...

Z původní keltské kultury se zachoval zejména stav bardů – pěvců... Jejich zbraní byl meč slova. Jejich konventy se scházely – v navázání na tradici Artušovy tabule – o svatodušních svátcích. Tento svatodušní element se projevoval mimo jiné v tom, že šířili nadnárodní ideály rytířství: důstojnost lidské osobnosti – čest, připravenost k nasazení života – statečnost, zušlechtění sil lásky – minne (viz minnesängři). Z grálských rytířů byly tyto ideály pozvednuty na vyšší úroveň: nejvyšší duchovní odpovědnost, odvaha k nadsmyslovému poznání, oddanost Kristu.

Všechny tyto skutečnosti naznačují existenci povoláné skupiny, která tvořila duchovní střed keltství a která se připravovala na přijetí Grálu. Jako národ se keltství obětovalo, z jeho středu však povstal Parsifal.“ Oblastí, možná jedinou, kde Slované podle historických pramenů mohli poznávat grálský proud už v jeho zrodu, tedy v 8. a 9. století, je Ptuj (Petau) poblíž Kraljevce. Byly zde nalezeny hroby po slovanských kmenech. Kontakty, zaznamenané viditelnou historií, zde však nejsou jediné. Je patrné, že vzlínání keltské spirituality do slovanské národní duše vzácně obsáhlo i plnohodnotný úkol ženské polarity. Mezi starými druidy měly své přirozeně důstojné místo i „kněžky domácího krbu“. Domácí práce byly vykonávány jako modlitba, s vědomím jejich posvátnosti. Náplň a smysl keltských kněžek domácího krbu jako by inspiroval úlohu ženství i v počínajícím slovanství. Vzpomeňme jen, jak byla typická náplň slovanské vědmy vystižena v našich dějinách například syntézou

činnosti Kazi – vyznala se v zařikávání, v bylinách, tedy ve věcech tehdy praktických, Tetky jako znalkyně magických rituálů a Libuše, která plnila úlohu věštkyně. Takováto plná realizace ženského principu nebyla v národních kulturách oněch dob vždy běžná.

Všeobecně se u nás vžilo, že křesťanství přinesli do našich zemí od východu Cyril a Metoděj. Prošli Slovenskem až na Moravu. Už u kolébky našich křesťanských dějin však stojí ono prolínání či křížování vlivů západních a východních. Před Cyrilem a Metodějem totiž hostily naše kraje misi ze západu, irsko-latinskou. „V ní doznívala, irskou církví proměněná, hluboká mysterijní moudrost druidů, keltských kněží, kteří ve svém nitru prožili mystickou podstatu křesťanství. Na počátku našich křesťanských dějin se skrze ně vrátila na naše území proměněná keltská kultura. Keltští křesťané prožívali Krista jako Pána živlů, který svým obětí činem změnil svět. Proto tento proud křesťanství neztratil živý vztah ke světu a přírodě. K němu se přidal východní proud křesťanství, které usilovalo o proměnu člověka v jeho nitru. Proto kladla východní slovanská misie takový důraz na to, aby jí křesťané rozuměli. Pro irské křesťanství bylo (podobně jako pro křesťanství východní) velmi důležité, aby náboženský život skutečně pronikl a proměnil všechny úrovně lidského života. Ze západu i z východu tak do střední Evropy devátého století pronikly spřízněné duchovní proudy usilující různým způsobem o skutečně žité křesťanství. Prolínání obou vlivů patrně stojí jak za snahou slovanských věrozvěstů vytvořit „slovanské“ křesťanství mezi východem a západem, tak i za překvapivě zralou duchovností českého knížete Václava, jehož babička, kněžna Ludmila, byla první křesťankou na českém trůně.“ (Tomáš Boněk). Právě pojetí Krista jako Pána živlů, ale třeba i Pána čtyř kosmických archandělů, vládnoucích jednotlivým ročním dobám, našemu pojetí křesťanství chybí.

Že by historicky zachycený počátek křesťanských dějin souvisel s inspirací křesťanským vlivem na všeobecné duchovní rovině a mohl tak být zachycen kdekoli? Narážíme totiž na tyto podivuhodné skutečnosti. Krátce po vzáření lásky do zemské aury Kristem se mění pojetí buddhismu. Zazářil mahájánový buddhismus, který (na rozdíl od dřívější hínajány – cesty úsilí pouze o vlastní spásu a zřeknutí se světa) rozšiřuje touhu po lásce a dobru na celý svět. Již brzy poté, co se Země stala dějištěm centrální události svého vývoje, sestupu božství Kristova mezi lidstvo, si lze všimnout, že zeměpisně daleko od těchto událostí dochází k některým změnám vývoje, ke kterým nemohlo dojít obvyklou informační cestou. Lidstvo bylo kdysi otevřenější nadmyslovým vlivům a snad právě tím se krátce po misi Kristově mohl vyvinout nejen tento mahájánový buddhismus lásky, ale i přijetí některých rysů Kristova učení Kelty již dříve, než se mohli o jeho zemské existenci dozvědět sděleními na zemské úrovni. Tehdy se však již rodil lid, který se má v daleké budoucnosti stát, podle R. Steinera, „lidem Kristovým“ či „lidem božího Slova“ – lid slovanský. Brzy po sestupu Krista na Zem se inkarnuje do duší velkého etnika hierarchická bytost – Duch slovanského národa, aby postupně připravoval tento lid, třeba i cestou trnitou a řadou oklik (viz dnešní doba), k naplnění jeho poslání ve vzdálené budoucnosti. Roucho tohoto Ducha nového národa bylo utkáno pestrobarevně z postupného etnogenetického mísení: slovanské etnikum se vydělilo z baltoslovanského substrátu, kdy mizel element skytský a keltský a s baltoslovanským obyvatelstvem se mísí Sarmati a Germáni. Geny Slovanů byly namíchány pro plnění jejich konečného určení už na počátku přesnou duchovní alchymii. Než se však Slované chopí svého úkolu (spíše jen jejich malá část), musí projít mnoha zvraty, vyvrženými a návraty. Mělo by k tomu dojít ve 4. – 6. tisíciletí. Nepovažujme se tedy za vyvolené, my jimi zatím nejsme. Snad jen můžeme maličko, každý ve svých okolnostech, připravovat půdu.